

**MILLIY G‘OYA ASOSIDA BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA
VATANPARVARLIK TARBIYASINI SHAKLLANTIRISH****Turapova Jamila Namazovna****Xaitova Nodira Choriyevna**

Termiz davlat pedagogika instituti talabalari

Anotatsiya. Ushbu tezisdagi milliy g‘oya asosida boshlang‘ich sinif o‘quvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish texnologiyalari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Mustaqil O‘zbekiston ta‘lim tizimida milliy qadriyatlarni asrash, yosh avlod ongida vatanparvarlik g‘oyalarini singdirish, ularning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Shu bois, boshlang‘ich ta‘lim jarayonida pedagogik metodlar, innovatsion texnologiyalar, interfaol usullar hamda tarbiyaviy faoliyatning samarali mexanizmlari asosida o‘quvchilarda milliy g‘urur va vatanparvarlikni shakllantirishning nazariy-amaliy asoslari yoritilgan.

Anotation. В данной статье научно исследуются технологии формирования патриотического воспитания у учеников начальных классов на основе национальной идеи. В системе образования независимого Узбекистана приоритетным направлением государственной политики определено сохранение национальных ценностей, внедрение идей патриотизма в сознание подрастающего поколения, а также повышение их социально-политической активности. Поэтому в процессе начального образования раскрываются теоретико-практические основы формирования национальной гордости и патриотизма у учащихся на основе педагогических методов, инновационных технологий, интерактивных подходов и эффективных механизмов воспитательной деятельности.

Annotation. This article scientifically examines the technologies of fostering patriotic education among primary school students based on the national idea. In the education system of independent Uzbekistan, preserving national values, instilling patriotic ideas in the consciousness of the younger generation, and enhancing their socio-political activity are defined as priority directions of state policy. Therefore, in the process of primary education, the theoretical and practical foundations of developing national pride and patriotism among students are highlighted through pedagogical methods, innovative technologies, interactive approaches, and effective mechanisms of educational activity.

Kalit soʻzlari: Milliy gʻoya, vatanparvarlik tarbiyasi, boshlangʻich taʼlim, pedagogik texnologiya, tarbiyaviy jarayon, milliy qadriyat, innovatsion metod, oʻquvchi shaxsi

KIRISH. Mustaqil Oʻzbekiston taraqqiyotida taʼlim-tarbiya sohasini tubdan isloh qilish, uni zamonaviy talablar asosida takomillashtirish, yosh avlod ongida milliy gʻoya va vatanparvarlik ruhini shakllantirish masalasi davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biri sifatida eʼtirof etilmoqda. Zero, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev taʼkidlaganidek, “Biz farzandlarimizni yuksak bilim va tafakkurga ega, mustaqil fikrlaydigan, vataniga sodiq, fidoyi insonlar qilib tarbiyalashni eng asosiy vazifamiz deb bilamiz”. Shu nuqtayi nazardan, boshlangʻich sinf oʻquvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini milliy gʻoya asosida shakllantirish jarayoni bevosita jamiyatning barqaror taraqqiyoti va milliy maʼnaviyatimizning yuksalishi bilan uzviy bogʻliqdir. Oʻzbekiston Respublikasining “Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonuni (2020-yil 23-sentabrda yangi tahriri qabul qilingan)da taʼlim tizimining asosiy maqsadlari sifatida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularning milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqligini taʼminlash alohida taʼkidlangan. Mazkur yoʻnalishdagi davlat siyosatini amalga oshirishda qabul qilingan bir qator farmon va qarorlar alohida ahamiyatga ega. Jumladan, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Yoshlarni maʼnaviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularga taʼlim olishlari va kasb-hunar egallashlari uchun shart-sharoitlar yaratishga doir davlat siyosati konsepsiyasini tasdiqlash toʻgʻrisida”gi farmoni (2019-yil 8-iyul, PF-5763-son)da yosh avlodda milliy gʻoya va vatanparvarlik tuygʻusini shakllantirishning zamonaviy mexanizmlari koʻrsatib oʻtilgan. Shuningdek, “Maʼnaviyat va maʼrifat ishlarini yanada takomillashtirish toʻgʻrisida”gi Prezident farmoni (2021-yil 26-mart, PF-6198-son)da yoshlarning ongida milliy oʻzlikni anglash, milliy qadriyatlarni eʼzozlash, Vatanga sadoqat ruhini kuchaytirishga alohida eʼtibor qaratilgan. Bundan tashqari, “Yoshlar – kelajagimiz” Davlat dasturi (2017-yil 5-iyul, PQ-3136-son qaror) hamda “Maʼnaviy-maʼrifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi qaror (2019-yil 3-may, PQ-4307-son) yoshlar bilan ishlashda, xususan, taʼlim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanib, ularning vatanparvarlik fazilatlarini shakllantirishga qaratilgan keng koʻlamli vazifalarni belgilab berdi. Milliy gʻoya asosida boshlangʻich sinf oʻquvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish masalasini ilmiy jihatdan yoritishda Prezidentimizning “Yangi Oʻzbekiston – maktab ostonasidan, taʼlim-tarbiya tizimidan boshlanadi” degan gʻoyasi metodologik asos boʻlib xizmat qiladi. Chunki aynan boshlangʻich taʼlim bosqichi shaxs kamolotining poydevori sanaladi va bu davrda oʻquvchilarning ongiga milliy qadriyatlar, Vatanga

sadoqat, xalqimizning boy tarixiy merosini singdirish o'ta muhimdir. Demak, davlatimiz tomonidan qabul qilingan farmon va qarorlar, qonun hujjatlari hamda ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlar boshlang'ich ta'lim jarayonida milliy g'oya asosida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish texnologiyalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish uchun mustahkam huquqiy, tashkiliy hamda metodologik asos yaratib berdi[8].

Boshlang'ich ta'lim jarayonida milliy g'oya asosida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki aynan boshlang'ich sinf davri shaxsning ma'naviy-axloqiy qarashlari, ijtimoiy faolligi, dunyoqarashi va milliy identiteti shakllanishining eng muhim davri bo'lib, bu bosqichda o'quvchilarda Vatanga muhabbat, milliy qadriyatlarga hurmat va sodiqlik tuyg'ularini rivojlantirish jamiyatning kelajak taraqqiyotini belgilab beradi. Milliy g'oya nafaqat nazariy konsepsiya, balki yoshlar ongida ijtimoiy birlik, fuqarolik mas'uliyati va milliy o'zlikni anglashni shakllantiruvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli pedagogik jarayonlarda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarda vatanparvarlik tarbiyasini tizimli shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi[9].

O'zbekiston Respublikasida milliy g'oya va vatanparvarlik tarbiyasi masalalarini izchil yo'lga qo'yish bo'yicha qator ilmiy-nazariy va amaliy izlanishlar olib borilgan. Jumladan, A. Avloniy, A. Qodiriy, Cho'lpon kabi ma'rifatparvarlarning pedagogik qarashlarida ham yoshlarni Vatanga sodiq, ma'naviy barkamol inson sifatida tarbiyalash masalasi alohida o'rin olgan. Ularning fikricha, insonning haqiqiy baxti va komilligi uning xalqiga, yurtiga xizmat qilishi bilan belgilanadi. Bu g'oya bugungi ta'lim tizimida ham dolzarb ahamiyat kasb etib, boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirishda nazariy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Pedagogik texnologiyalar nuqtayi nazaridan qaraganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish jarayonida innovatsion metodlardan foydalanish zarur. Xususan, interfaol metodlar (klaster, aqliy hujum, munozara), axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyihaviy ishlar, dramatisatsiya va sahnalashtirish usullari orqali o'quvchilarda Vatan haqida keng tasavvur hosil qilish, milliy ramzlar, tarixiy meros, ajdodlarimizning qahramonlik an'analari asosida g'urur hissini uyg'otish mumkin. Bunda ta'lim jarayonining samaradorligi o'quvchilarning o'z-o'zini anglash, milliy qadriyatlarga daxldorlik hissini uyg'otish bilan chambarchas bog'liq bo'ladi[11].

Shuningdek, o'quvchilarda vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirishda milliy qadriyatlar va xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanish samarali natija beradi.

Masalan, maqollar, dostonlar, xalq ertaklarida yurtga sodiqlik, el-yurt manfaati uchun fidoyilik g'oyalari keng o'rin olgan. Bu materiallarni dars jarayoniga kiritish o'quvchilarning nafaqat bilish faoliyatini, balki hissiy-estetik dunyoqarashini ham rivojlantiradi. Shu bilan birga, tarixiy shaxslar – Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Zahiriddin Muhammad Bobur, Alisher Navoiy kabi siymolarning Vatan ozodligi va obodligi yo'lida qilgan ishlari o'quvchilarda milliy iftixor tuyg'usini shakllantirish uchun boy manba hisoblanadi[7].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-iyuldagi PF-5763-son Farmonida yoshlarni ma'naviy-axloqiy va vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning ustuvorligi qayd etilgan bo'lsa, 2021-yil 26-martdagi PF-6198-son Farmonida milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik va xalqimizning tarixiy merosiga hurmat ruhida tarbiyalashning tizimli mexanizmlarini yaratish masalasi belgilab berilgan. Ushbu hujjatlar boshlang'ich ta'lim jarayonida milliy g'oya asosida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirishning huquqiy asoslarini mustahkamlab berdi. Bundan tashqari, zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda ham ushbu masalaga katta e'tibor qaratilmoqda. Masalan, N. Jo'rayev, M. Ochilov, M. Yusupov kabi olimlarning ilmiy ishlanmalarida boshlang'ich ta'limda milliy g'oya asosida o'quvchilar ongiga vatanparvarlik ruhini singdirishning nazariy va amaliy mexanizmlari chuqur tahlil qilingan. Olimlarning fikricha, vatanparvarlik tarbiyasi o'quvchilarning faqat bilim doirasini kengaytiribgina qolmay, balki ularni faol fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxs sifatida kamol toptirishga xizmat qiladi. Shu o'rinda, ta'lim jarayonida vatanparvarlik tarbiyasini samarali tashkil etishda o'qituvchining kasbiy mahorati va shaxsiy namunasi alohida ahamiyat kasb etadi[10]. O'qituvchi o'quvchilarga nafaqat bilim beradi, balki ularning qalbiga milliy g'oya va Vatanga sodiqlik tuyg'usini singdiruvchi tarbiyachi sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli pedagogik texnologiyalar bilan bir qatorda o'qituvchining shaxsiy fazilatlari ham o'quvchilarning vatanparvarlik tarbiyasida asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Umuman olganda, boshlang'ich ta'limda milliy g'oya asosida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish texnologiyalari pedagogik nazariya va amaliyotning uzviy birligi sifatida namoyon bo'ladi. Bu jarayon davlat siyosati, milliy qadriyatlar, xalq pedagogikasi, zamonaviy texnologiyalar va o'qituvchining kasbiy mahorati kabi ko'plab omillarning uyg'unlashuvi orqali samarali amalga oshiriladi[6].

XULOSA

Yuqorida keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'limda milliy g'oya asosida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish zamonaviy pedagogikaning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki o'quvchilarda Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarni qadrlash, tarixiy merosga hurmat va milliy iftixor tuyg'ulari

shakllanmasdan turib, barkamol shaxs tarbiyasi to'laqonli amalga oshmaydi. Shu jihatdan, davlat siyosati darajasida qabul qilingan farmon va qarorlar, ta'lim tizimiga tatbiq etilayotgan islohotlar, o'quv dasturlarining milliy g'oyaga uyg'unligi ushbu jarayonni yanada samarali tashkil etish uchun muhim huquqiy va metodik asos bo'lib xizmat qilmoqda[12].

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish jarayonida pedagogik texnologiyalardan oqilona foydalanish, interfaol metodlar va innovatsion yondashuvlarni keng tatbiq etish, milliy qadriyatlar hamda xalq pedagogikasidan ijodiy foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, o'qituvchining shaxsiy namunasi, kasbiy mahorati va tarbiyaviy faoliyatdagi fidoyiligi ham bolalarning ongiga milliy g'oya va vatanparvarlikni singdirishda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi. Boshlang'ich ta'lim jarayonida milliy g'oya asosida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirish nafaqat pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi, balki yosh avlodning ma'naviy kamolotini ta'minlaydi, ularni kelajakda yurt ravnaqi uchun fidoyi, ijtimoiy mas'uliyatli va milliy qadriyatlarni asrab-avaylovchi yetuk shaxslar sifatida voyaga yetishiga xizmat qiladi[13].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning “Yangi O'zbekiston strategiyasi” asari. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-iyuldagi PF-5763-son Farmoni “Yoshlarni ma'naviy-axloqiy va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash chora-tadbirlari to'g'risida”.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martdagi PF-6198-son Farmoni “Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”.
5. Avloniy A. “Turkiy guliston yoxud axloq”. – Toshkent: Ma'naviyat, 1992.
6. Shavkatovna, X. M., & Qizi, S. R. B. (2024). INKLYUZIV TA'LIM: GLOBAL TAJRIBA VA O'ZBEKISTON MODEL. *Research Focus*, 3(11), 117-123.
7. Xolova M, Amirqulova M. QUALIFIED TEACHER–EFFECTIVE LESSON ORGANIZER. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE 2024 (Vol. 1, No. 12, pp. 285-289).
8. Xo'jamurodova, F., & Xolova, M. (2024). OILAVIY MUNOSABATLAR MUAMMOSINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK ASOSLARI. In CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD (Vol. 1, No. 11, pp. 63-66).

9. Shavkatovna, X. M. (2023). DEVELOPMENT OF HEALTHY THINKING IN STUDENTS. *Academia Repository*, 4(10), 90-94.
10. Shavkatovna, X. M., & Akbarovna, N. D. (2024). GENDER YONDASHUV ASOSIDA TALABA-QIZLARDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(35), 494-498.
11. Saydulloyevich, Ochilov Y., and Xolova M. Shavkatovna. "Scientific Activity and Spiritual Heritage of Imam Ghazali." *European Scholar Journal*, vol. 3, no. 6, 10 Jun. 2022, pp. 19-22.
12. Saydulloyevich, O. Y., & Shavkatovna, X. M. (2022). Scientific activity and spiritual heritage of Imam ghazali. *European Scholar Journal*, 3(6), 19-22.
13. Saydulloyevich, O. Y., & Shavkatovna, K. M. (2021). Developing Healthy Thinking In Students As A Pedagogical Problem. *European Journal Of Life Safety And Stability (2660-9630)*, 12, 424-429.